

вня знань, необхідних для подальшої успішної професійної діяльності.

«Правильно організована самостійна робота здобувачів вищої освіти – це вибір методів активного навчання, мета якого – якість. Саме тому ця діяльність займає чільне місце в сучасній вищій освіті й потребує постійного вдосконалення та уваги» [1, с. 27].

Ніколенко Л. М. та Ільченко Л. А., розглядаючи особливості створення умов, необхідних для успішної організації самостійної навчальної діяльності здобувачів вищої освіти, наголошують на врахуванні викладачами у ході педагогічного супроводу сукупності наступних принципів:

– принцип індивідуалізації (проекування індивідуальної траєкторії навчальної діяльності з урахуванням психологічних особливостей, мотиваційної готовності, здатності до самоосвіти тощо);

– принцип інтерактивності (тобто організацію активної взаємодії здобувачів вищої освіти як з викладачем, так і з одногрупниками);

– принцип ідентифікації (вимоги стосовно підтвердження особи здобувача вищої освіти, особливо на етапі контролю).

Процес самостійної навчальної діяльності здобувачів вищої освіти керується і курується викладачем. У дидактичній взаємодії в системі «викладача - здобувачі вищої освіти» в реаліях дистанційного навчання особливого значення набувають професійні та організаційні якості викладача, вміння доцільно та ефективно використовувати оптимальні форми теоретичного і практичного навчання, систематичного моніторингу, а також контролю обсягу та рівня засвоєного навчального матеріалу.

Висновки. Засоби і можливості системи дистанційної освіти дозволяють забезпечити організацію продуктивної самостійної роботи здобувачів вищої освіти за умови оптимізації механізму моніторингу та управління цією роботою з боку викладачів. Система дистанційної освіти у даний час перебуває у стадії постійного розвитку та удосконалення і потребує подальших наукових досліджень з метою пошуку шляхів її удосконалення та підвищення ефективності у застосуванні.

Література

1. Воевідко Л. М. Організація самостійної роботи здобувачів вищої освіти. *Збірник наукових праць «Педагогічна освіта : теорія і практика»*. Кам'янець-Подільський, 2016. Вип. 21. Ч. 2. С. 25–31.
2. Євтух М. Б., Лузік Е. В., Ладогубець Н. В., Ільїна Т. В. Педагогічна психологія : підручник – Київ : Інтердрук, 2014. 420 с.
3. Малихін О. В. Організація самостійної навчальної діяльності студентів вищих педагогічних навчальних закладів: теоретико-методологічний аспект : монографія. Кривий Ріг : Видавничий дім, 2009. 307 с.
4. Ніколенко Л. М., Ільченко Л. А. Самостійна робота за дистанційної форми навчання: результати опитування студентів. *Наукові записки. Серія: Педагогічні науки*, (194), С. 162–167. URL: <https://pednauk.cuspu.edu.ua/index.php/pednauk/article/view/807>
5. (дата звернення: 12.02.2022).
6. Ортинський В. Л. Педагогіка вищої школи : навч. посіб. Київ : Центр учбової літератури, 2009. 472 с.
7. Тамаркіна О. Самостійна робота студентів ЗВО в умовах дистанційного навчання. *Актуальні питання гуманітарних наук*. 2020. Вип. 34, том 5. С.228–231. URL: http://www.apfn-journal.in.ua/archive/34_2020/part_5/37.pdf (дата звернення: 12.02.2022).
8. Яремчук Н., Сениця Н. Педагогічні умови формування віртуального освітнього простору закладу вищої освіти. *Молодь і ринок*. 2021. № 7-8 (193-194). С. 54–61.

ПРОБЛЕМИ Й ПЕРСПЕКТИВИ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ В МЕДИЧНОМУ ЗАКЛАДІ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Голованова І.А., Мартиненко Н.В., Плужнікова Т.В., Ляхова Н.О., Краснова О.І.

Полтавський державний медичний університет

Однією з гострих проблем нині стала організація дистанційного навчання здобувачів вищої освіти медичних закладів. Викладання в медичних закладах має свою специфіку і труднощі, вимагає пильної уваги. У статті висвітлено основні проблеми й перспективи дистанційного навчання в медичному закладі вищої освіти.

Ключові слова: дистанційне навчання, медична освіта, якість освіти.

Today, one of the main problems is the organization of distance learning for higher education in medical institutions. Teaching in medical institutions has its own specifics and difficulties, and also requires close attention. The article analyzes the main problems and prospects of distance learning in a medical institution of higher education.

Key words: distance learning, medical education, quality of education.

У закладах вищої освіти України ще з 2002 р. було запроваджено дистанційне навчання як форму освітнього процесу. У багатьох вищих навчальних закладах України впроваджено програмну платформу MOODLE (система управління дистанційним навчанням), яка дозволяє провадити дистанційне навчання [6].

У медичній сфері можливості застосування дистанційного навчання обговорювалися останнім часом кризь призму післядипломної освіти, де виникає потреба в постійному підвищенні рівня знань і вмінь, удосконаленні навичок. Однак проведення дистанційного навчання зі здобувачами вищої освіти в умовах швидкого реагування на пандемію COVID-19 вимагало гнучкої перебудови навчального процесу [5].

Варто пам'ятати, що дистанційне навчання сьогодні в Україні може повноцінно розвиватися тільки за наявності таких основних складових як нормативно-правова база, навчальні програми й курси, кваліфіковані викладачі, відповідна матеріально-технічна база (програмне й апаратне забезпечення, високошвидкісні лінії зв'язку), розробки критеріїв якості, фінансової підтримки [1].

Різними аспектами дистанційного навчання займалися багато дослідників. Проблематиці дистанційної освіти присвячені наукові конференції, форуми, а також спеціалізовані періодичні видання. Трактують поняття «дистанційна освіта» в різних роботах помітно відрізняються. Однак питання ефективності впровадження технологій дистанційного навчання саме в медичних закладах вищої освіти висвітлені недостатньо [3].

Можна припустити, що з початком пандемії викладачі закладів вищої освіти стикалися з проблемою браку досвіду й навичок дистанційного навчання, організовуючи роботу самостійно. Водночас бракувало рекомендацій щодо організації занять в умовах дистанційного навчання, а також інструментів, за допомогою яких викладачі змогли б обмінюватися вже набутих досвідом один з одним [7].

Під час упровадження першого жорсткого етапу карантину, а згодом – другого, адаптивного етапу громадські й міжнародні організації частково взяли на себе виконання функцій органів державної й місцевої влади. Міжнародні організації переважно надавали інформаційно-просвітницьку підтримку, але також забезпечували матеріальну допомогу:

- Google надав закладам освіти безкоштовний доступ до всіх інструментів і сервісів G Suite for Education;
- Швейцарська Конфедерація в межах проєкту DECIDE («Децентралізація для розвитку демократичної освіти») підтримала розробку сайту mon-covid19.info, а також онлайн-курсу «Про дистанційний та змішаний формати навчання»;
- USAID спільно з МОЗ створили інформаційні матеріали для закладів освіти [6; 7].

Дистанційне навчання в закладі медичної освіти може відбуватися у двох режимах: синхронному й асинхронному. Різниця між ними базується на розбіжностях процесу обміну інформацією в межах навчальної групи і між групою здобувачів і викладачем [2].

Синхронний режим передбачає взаємодію між суб'єктами дистанційного навчання, під час якої всі учасники процесу одночасно перебувають у електронному середовищі дистанційного навчання (чат, аудіо-, відеоконференції, соціальні мережі тощо). Таке навчання передбачає швидкий і безпосередній обмін інформацією між учасниками: студенти й викладач можуть висловлювати думки, ставити запитання, отримувати відповіді, приймати рішення в реальному часі. Цей формат максимально наближений до традиційного навчання й дозволяє використовувати знайомі методи і прийоми.

Асинхронний режим означає взаємодію між суб'єктами дистанційного навчання, під час якої учасники взаємодіють між собою з певною затримкою в часі, застосовуючи при цьому електронну пошту, форум, соціальні мережі тощо.

Кожний режим має свої особливості, переваги й недоліки.

Перевагами синхронного режиму можна вважати мотивацію до навчання під час безпосереднього спілкування, можливість організувати різні види групової діяльності й розвивати навички комунікації, надання викладачем детальніших інструкцій і пояснень. Разом із тим, такий формат навчання потребує постійної високої якості інтернет-зв'язку, вимагає дотримання фіксованого графіка роботи, загального темпу навчання.

Переваги асинхронного режиму – це гнучкий графік навчання (здобувачі можуть навчатися в зручний для них час, за власним розкладом), індивідуальний темп опанування матеріалу, доступність і наявність навчальних матеріалів у будь-який час у будь-якому місці, диференціація навчання для слухачів із різними освітніми потребами. До певних обмежень застосування цього режиму можна зарахувати такі фактори як недостатні можливості для взаємодії, безпосереднього спілкування і спільної роботи з викладачем і одногрупниками; недостатній рівень контролю й підтримки з боку викладача [2].

Також виділяють такі переваги дистанційного навчання:

- можливість ширше використовувати інтерактивні методи навчання;
- можливість працювати з набагато більшою аудиторією;
- рівні можливості отримання освіти – незалежно від матеріальної забезпеченості та стану здоров'я здобувача;
- можливість займатися в зручній обстановці;
- стимулювання здобувачів до самодисципліни, самоорганізації, самостійного оволодіння матеріалом й самостійного прийняття відповідальних рішень, підвищуючи при цьому їхній інтелектуальний потенціал [4].

Однак, на наш погляд, у медичному закладі вищої освіти дистанційне навчання дещо невиправдане, оскільки основою медичної освіти є професійне спрямування, що важливо, ураховуючи те, що від компетентності й самосвідомості здобувача буде залежати здоров'я, а можливо, і життя пацієнта. Особливо важливе живе спілкування з профільними хворими [4]. Адже процес лікування передбачає комплекс і соматичних, і психологічних впливів на хворого. Розмова з пацієнтом, уміння проникати в його психологію, навички диференціювати основні симптоми захворювання, відокремлювати головне від другорядного, установлювати діагноз і призначати ефективне лікування – це мистецтво, яке здобувається під час навчання в медичному ЗВО. Необхідна умова для цього – спілкування здобувачів із досвідченими викладачами, які мотивують, координують і спрямовують навчальний процес та допомагають у спілкуванні з хворими, яке стає дещо утрудненим під час дистанційного навчання. Іншою негативною рисою дистанційного навчання ми вважаємо відсутність живого спілкування між здобувачем і викладачем.

Щодо перспектив розвитку дистанційного навчання в медичних закладах вищої освіти можна констатувати, що дистанційна освіта з використанням інтернет-технологій розвивається стрімко й динамічно. Нині університети прагнуть до інтеграції систем дистанційної освіти. Разом із розвитком технологій змінюється вид навчальних матеріалів, вони стають більш мультимедійними й інтерактивними. Однак слід зазначити, що не можна розглядати питання повної заміни традиційних освітніх технологій новими. Мова йде про можливість застосування дистанційних технологій у окремих розділах, для вивчення теоретичних питань, виконання самостійної роботи здобувачів, коли немає потреби перебувати безпосередньо в навчальних аудиторіях. Медична освіта має свою специфіку, де очна форма навчання все ж таки стоїть на першому місці й відіграє ключову роль у якості знань майбутніх фахівців-медиків.

Список використаної літератури

1. Актуальні питання вищої медичної (фармацевтичної) освіти: виклики сьогодення та перспективи їх вирішення : матеріали XVIII Всеукр. наук.-практ. конф. в онлайн-режимі за допомогою системи microsoft teams (Тернопіль, 20-21 трав. 2021 р.) / Терноп. нац. мед. ун-т імені І. Я. Горбачевського МОЗ України. – Тернопіль: ТНМУ, 2021. – 592 с.
2. Наливайко Н. Змішане навчання в медичних закладах вищої освіти / Н. Наливайко // *Educological discourse*. – 2021. – № 1 (32). – С. 101-111.
3. Посоленик Л. Я. Використання інтерактивних методів викладання та розвиток дистанційної освіти лікарів у Тернопільському національному медичному університеті імені І. Я. Горбачевського МОЗ України в умовах карантину / Л. Я. Посоленик, О. Я. Видойник // *Медична освіта*. – 2020. – № 4. – С. 80-84.
4. Саган Н. Т. Дистанційне навчання в медичному ВУЗі – реалії сьогодення / Н. Т. Саган, Л. М. Заяць, О. Я. Жураківська, О. В. Антимис, У. М. Дутчак, А. А. Міськів // *Інноваційна педагогіка*. – 2021. – № 31 (1). – С. 153-156.
5. Скрипник І. М. Використання дистанційних методів навчання в медичній освіті / І. М. Скрипник, Г. С. Маслова, Н. П. Приходько, О. Ф. Гопко, О. А. Шапошник // *Проблеми безперервної медичної освіти та науки*. – 2020. – № 3 (39). – С. 29-31.
6. Теренда Н. О. Особливості дистанційного навчання студентів в умовах пандемії COVID-19 (за результатами анкетування) / Н. О. Теренда, О. А. Теренда, М. І. Горішний, Н. Я. Панчишин // *Медична освіта*. – 2020. – № 4. – С. 57-60.
7. Коронавірус та освіта: аналіз проблем і наслідків пандемії. – Режим доступу: URL: <https://cedos.org.ua/researches/koronavirus-ta-osvita-analiz-problem-i-naslidkiv-pandemii/> (дата звернення: 31.10.2021).

РОЛЬ БІОСТАТИСТИКИ Й ДОКАЗОВОЇ МЕДИЦИНИ В РОЗВИТКУ СУЧАСНОЇ МЕДИЧНОЇ ОСВІТИ

Голованова І.А., Харченко С.В., Белікова І.В., Ляхова Н.О.

Полтавський державний медичний університет

Підготовка майбутніх лікарів із біостатистики має не тільки теоретико-статистичні й математичні пріоритети, а покликана створити прикладну медичну базу знань, яка дозволить їм ефективно відповідати на виклики сьогодення.

Ключові слова: біостатистика, доказова медицина, медична освіта, програмне забезпечення, статистичні пакети.

The training of future physicians in biostatistics has not only theoretical, statistical and mathematical priorities, it is designed to create an applied medical knowledge base that will allow them to effectively respond to today's challenges.

Key words: biostatistics, evidence-based medicine, medical education, software, statistical packages.

Вивчаючи біостатистику за підручником, створеним відповідно до вимог сучасної медицини, студенти отримують базові знання з клінічної епідеміології, про дизайн епідеміологічних досліджень, опановують методики використання основних статистичних методів аналізу в медицині.

Біостатистика (Biostatistics) – це наука, що використовує статистичну теорію та її додатки в проведенні досліджень у галузі медицини, екології, біології, громадського здоров'я тощо [7].

Чому ж статистика настільки складна для розуміння лікарями? Тому що розуміння статистичних принципів вимагає розвиненого абстрактного мислення, медицина ж – справа практична. Лікарям незвично мислити такими категоріями як популяція, ймовірність, розподіл, нульова гіпотеза. У той же час вони вірять у могутність статистичних методів без розуміння їхньої ролі й особливостей застосування.

Будь-яка клінічна наука стає особливо переконливою, коли забезпечує хоча б якоюсь мірою кількісний підхід, тому що кількісні результати переконливіші, дають можливість оцінити помилку, полегшують обмін інформацією між лікарями, між лікарями й пацієнтами. Деякі клінічні наслідки, такі як смерть, хвороба чи інвалідизація, завжди й повною мірою подаються в цифрах. Незважаючи на те, що якісні спостереження в клінічній практиці також важливі, клінічною епідеміологією вони серйозно не враховуються.

Вивчення основ біостатистики в медичних ЗВО необхідне для всіх майбутніх лікарів. А починати його потрібно з ознайомлення з провідними принципами доказової медицини. Зокрема, кожен має усвідомити, що вихідним принципом доказової медицини є використання наукової медичної інформації лише найвищого рівня доказовості, яка зосереджена, перш за все, у результатах рандомізованих контрольованих випробувань, меншою мірою – у когортних та інших дослідженнях і узагальнена в клінічних рекомендаціях, систематичних оглядах, метааналізах, міжнародних консенсусах тощо.

Таким чином, біостатистика спрямована на розробку й застосування статистичних і математичних методів для планування й аналізу проблем громадського здоров'я, профілактичних програм і біомедичних досліджень.

Мета вивчення біостатистики сьогодні – надати можливість студентам-медикам оволодіти основами біостатистики як основного елементу доказової медицини, сформувати комплексний підхід до вирішення аналітичних завдань під час проведення наукових досліджень з умінням аналізувати й інтерпретувати отримані результати.

Доказова медицина спрямована на використання в медичній практиці науково обґрунтованих фактів, отриманих у ході конкретно проведених досліджень; добросовісне, точне й усвідомлене використання найкращих результатів клінічних досліджень (випробувань) для вибору лікування конкретного хворого.

Що ж охоплюють теорія і практика доказової медицини?

«Доказова медицина – процес систематичного пошуку, оцінювання і використання результатів сучасних досліджень на основі клінічних рішень. Доказова медицина ставить питання, знаходить і оцінює пов'язані з лікуванням дані й використовує цю інформацію для щоденної клінічної практики» [4].